

AYNÎ HAK SAHİBİ OLMAYAN SATICI VEYA SAĞLAYICININ TÜKETİCİYE DEVRE TATİL SÖZLEŞMESİ SATMASI SUÇU

The Crime of Selling Timeshare Contracts to Consumers by Sellers or Providers Who Lack Right in Rem

Burak BOZ*

Öz

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketicilere belirli dönemler için tekrarlayan biçimde konaklama imkânı sunan devre tatil sözleşmelerinde tüketicinin korunmasına yönelik hükümler ihtiva etmektedir. 2022 yılında 7392 sayılı Kanun yoluyla TKHK'da yapılan değişiklik, aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının tüketicilere devre tatil satışını yasaklamış ve bu tür satışları yapanlar için hapis cezası getirmiştir. Böylece satıcı ve sağlayıcının gelecekte tüketiciye karşı olan taahhüdünü ifa etmeme ihtimâlinin en aza indirilmesi ve tüketicinin paravan şirketlerle dolandırılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın konusunu aynî hak sahibi olmayan kimselerin tüketicilere devre tatil satması suçunun unsurları ve özellikleri oluşturmaktadır. Özellikle suçun normatif unsurunu oluşturan devre tatil satışı kavramına ilişkin tüketici hukukuna dair düzenlemeler üzerine detaylı açıklamalara da yer verilmiştir.

* Araştırma Görevlisi Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, burak.boz@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4077-5025.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 25.05.2024.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 22.11.2024.

Atıf/Citation: Boz, Burak. "Aynî Hak Sahibi Olmayan Satıcı veya Sağlayıcının Tüketiciye Devre Tatil Sözleşmesi Satması Suçu." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 2 (2024): 1779-1813.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

Anahtar kelimeler: Devre Tatil, Aynî Hak, Şahsî Hak, Tüketicinin Ceza Hukuku Yoluyla Korunması, Devre Tatil Dolandırıcılığının Engellenmesi.

Abstract

Law No. 6502 on Consumer Protection embraces some provisions on timeshare vacation contracts, which offer consumers recurring accommodation opportunities for specific terms during a long period with the aim of protecting their interests and rights. The amendments enacted by Law No. 7392 in 2022 have prevented seller or provider who do not possess a right in rem from selling timeshares to consumers. Furthermore, these amendments have established the imposition of imprisonment as a potential consequence for sellers or providers found guilty of engaging in such sales. The primary goal is to reduce the likelihood of the sellers and providers breaching their forthcoming obligations to the consumer, as well as to protect consumers from falling victim to fraudulent entities. This study delves into the elements and features of the offence pertaining to the sale of timeshares to consumers by individuals who lack a right in rem. The study focuses on the consumer law regulations about 'selling timeshare contracts' which is the normative element of the offence.

Keywords: Timeshare Vacation, Right in Rem, Right in Personam, Protection of Consumer via Criminal Law, Preventing Timeshare Fraud.

GİRİŞ

Periyodik süreli tatil sözleşmelerinin bir türü olan¹ devre tatil sözleşmesi, 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)'un² 50. maddesinin 1. fıkrasında "*bir yıldan uzun süre için kurulan ve*

¹ Periyodik süreli tatil sözleşmeleri, tüketici hukuku literatüründe; devre tatil sözleşmesi, uzun süreli tatil hizmeti sözleşmesi, değişim sözleşmesi ve yeniden satım sözleşmesini kapsayan bir üst kavram olarak kullanılmaktadır. Bu yönde kullanım için bkz. Burcu Yağcıoğlu, "Periyodik Süreli Tatil Sözleşmeleri," *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, no. 1 (2014): 195, 205.

² 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (RG. 28.11.2013, S. 28835).

tüketicie bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkânı veren sözleşmeler” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin 4. fıkrasının ç bendinde “satıcı veya sağlayıcının, devre tatil veya uzun süreli tatil hizmetinin alınıp satılması hususunda tüketiciye yardımcı olduğu yeniden satış sözleşmeleri” ifadesine yer verilerek, tüketicini devre tatilini üçüncü bir kimseye satabileceği dolaylı olarak hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan TKHK m. 50/2’de, 24.03.2022 tarihli ve 7392 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (7392 sayılı Kanun)’un³ 8. maddesi kapsamında yapılan değişiklik neticesinde aynî hak sahibi olmayanların devre tatil satışı yapmaları yasaklanmıştır. 7392 sayılı Kanun m. 15, TKHK m. 77/4’te değişiklik yapmış olup devre tatile konu mal üzerinde aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapanlar hakkında üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası uygulanacağı ve suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı düzenlemesi getirilmiştir.

Devre tatil sözleşmesinde tatil hizmeti sunan, tatil yerini tatil alanın kullanımına sunma borcu altına girmektedir. Bu bağlamda tatil alana bir şahsî veya aynî hak tanınması mümkündür.⁴ Esasen geniş anlamıyla ‘devre tatil sözleşmesi’ terimi bir çatı isim olup birçok farklı şekilde gerçekleştirilebilecek birtakım sözleşmeleri kapsar.⁵ Nitekim devre tatil fikri, yapı mâliyetleri ile fiyatlarındaki değişimlerin ve tüketici alışkanlıklarının etkisiyle ortaklaşa alınan bir yazlığı sırayla kullanmak isteyen tatilcilere yönelik olarak ortaya çıkmış,⁶

³ 24.03.2022 tarihli ve 7392 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG. 01.04.2022, S. 31796).

⁴ Mehmet Özgür Avcı, “Şahsi Hak Sağlayan Ön Ödemeli Devre Tatil Sözleşmesinde Tüketicinin Sözleşmeden (Serbestçe) Dönme Hakkı,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 27, no. 1 (2021): 659; Ece Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 28vd.; Othmar Jauernig ve Cristian Berger, “§481 Teilzeit-Wohnrechtvertrag,” içinde *Bürgerliches Gesetzbuch*, 19. Auflage. (München: C.H. Beck, 2023), par. 1–7; Martin Franzen, “BGB § 481 Teilzeit-Wohnrechtvertrag,” içinde *Münchener Kommentar zum BGB Band 4*, 9. Auflage. (C.H. Beck, 2019), par. 2–3; Funda Çelebi, “Devre Tatil Sözleşmesi” (Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006), 11.

⁵ Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 30; Çelebi, “Devre Tatil Sözleşmesi,” 11.

⁶ Paul G. Gray, “Pioneering the Concept of Time-Sharing Ownership,” *St. John’s Law Review* 48, no. 4 (1974): 1196vd.

günümüzde pek çok farklı alternatifi gelişmiş bir hizmete dönüşmüştür. Ancak bu çalışmada ele alınan suç tipi bakımından önem arz eden husus, devre tatil alanın bir aynî hakka sahip olmadığı nev'iden devre tatil sözleşmeleridir. Bu itibarla çalışma içerisinde devre tatil sözleşmesinden kastedilen, aynî hak bahşetmeyen devre tatil sözleşmeleridir.

Ele alınacak suç tipi, söz konusu fiilin cezaya layık olmasından başlanarak kapsamlı bir biçimde incelenecektir. Kanunî düzenlemenin kaleme alınışı ve sistematığıne dair değerlendirmelerde de bulunulacaktır. Suç tipi, suç teorisi yönünden tahlilci bir metot ile incelenecek olmakla birlikte esasen devre tatil satın almış tüketicinin, 7392 sayılı Kanun sonrası dönemde devre tatile konu mal üzerinde aynî hak sahibi olmamasına karşın devre tatil sözleşmesini bir üçüncü kişiye satmasının da suçun tipikliğini karşılayıp karşılamadığı çalışmamızda ele alınacak temel sorundur. Uygulamada belirsizliklere yol açabileceğini düşündüğümüz bu sorunun çözüme kavuşturulması için evveleminde tüketici hukukuna ilişkin literatürde söz konusu satışa dair görüşlere yer verilecektir. Ardından TKHK m. 50/2 ve 77/4-b-1'in son cümlesi hükümleri çerçevesinde devre tatile konu mal üzerinde aynî hak sahibi olmayan kimsenin devre tatil satması suçunun unsurları incelenecektir. Yapılacak bu incelemeler temel alınarak araştırma sorumuzun yanıtı ortaya çıkarılacaktır. Böylece uygulamada doğabilecek belirsizliklerin önüne geçebilecek bir katkı sunulması amaçlanmaktadır. Çalışmada suç teorisine ilişkin kimi noktalarda doktrinde farklı anlamlar yüklenen terimlerin hangi yönde kullanıldığına dair açıklamalar, anlaşılabilirliği sağlama maksatlı yer almakla birlikte bu çalışmanın suç teorisine dair temel meseleleri tartışma konusu yapma yahut okuyucuya suç teorisinin bir özetini aktarma iddiası bulunmamaktadır.

I. KANUNÎ DÜZENLEME

A. Suç ile Korunan Hukukî Değer

Her hukuk kuralının temelinde bir değeri koruma arzusu bulunur.⁷ Uygulamadaki hileli davranışların sektöre duyulan güveni ciddi biçimde sarsması⁸, tüketiciyi koruyucu birtakım önlemlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Özellikle tatil tesisinin tamamlanacağı vaadiyle ön ödemeli olarak devre tatil hizmetinin satılmasına rağmen tesislerin bir türlü tamamlanamaması yahut var olan bir tatil tesisi üzerinde hizmet sağlamayı vadeden firmanın devre tatil bedelini tahsil edip tatil hizmetini sunmadan ortadan kaybolması gibi tecrübeler uygun fiyata uzun süreli tatil yapabilmeyi uman tüketicilerin birikimlerini ceza müeyyidesi de dahil olmak üzere hukukî yollardan koruma altına almayı gerektirmiştir. TKHK m. 77'nin, 7392 sayılı Kanun m. 15 ile değişik 4. fıkrasında; *"Bu Kanunun;*

a) 50 nci maddesinin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci, dokuzuncu, onuncu ve on birinci fıkralarında belirtilen yükümlülüklerin her birine aykırı hareket eden satıcı veya sağlayıcılar hakkında, aykırılığın tespit edildiği tarih itibarıyla bir takvim yılında proje başına beş milyon Türk Lirasını geçmemek üzere aykırılığı tespit edilen her bir işlem veya sözleşme için üç bin beş yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanır.

b) 50 nci maddesinin;

1) İkinci fıkrasına aykırı olacak şekilde tüketicilerle mülkiyet payına bağlı aynı hak sağlayan devre tatil sözleşmesi kuran, kurulmasına aracılık edenler ile kooperatif veya ticaret şirketi ortaklığı ya da dernek veya vakıf üyeliği suretiyle devre tatil hakkı tanıyanlar ile bu işleme aracılık edenler, devre tatile konu mal üzerinde aynı hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapanlar,

2) Sekizinci fıkrasına aykırı olacak şekilde tüketicilerle ön ödemeli devre tatil sözleşmesi kuran veya kurulmasına aracılık edenler,

⁷ Mustafa Avcı, "İslâm'ın Ceza Hukukuna Katkısı," *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, no. 8 (2006): 113.

⁸ Çelebi, "Devre Tatil Sözleşmesi," 7.

hakkında üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası uygulanır. Bu bentte yer alan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” düzenlemesi yer almaktadır. Söz konusu hükümde birden fazla suç tipinin birlikte düzenlendiği görülmektedir. Çalışmamızın konusunu ise “...devre tatile konu mal üzerinde aynı hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapanlar, ...” hakkında ceza öngörülmesi oluşturmaktadır.

Devre tatil hizmeti verenin tatil konusu yer üzerinde aynı hak sahipliğinin aranması TKHK'nın tüketiciyi korumak için aldığı tedbirlerdendir. Böylece tatil konusu⁹ ile hizmeti sunan arasında daha kuvvetli bir bağ bulunacak ve tüketicinin ortada bırakılmasının önüne bir nebze olsun geçilebilecektir.

7392 sayılı Kanun'un teklif aşamasında sunulan 15. maddeye ilişkin gerekçede, “‘Ceza hükümleri’ başlıklı 77 nci maddede yapılan değişikliklerle, Kanuna aykırılık halleri için öngörülmüş bazı idari para cezaları, fiilin ağırlığı, failin kusuru ve ekonomik durumu dikkate alınarak ve orantılılık, ölçülülük ve caydırıcılık ilkeleri gözetilerek yeniden düzenlenmektedir.” ifadeleri yer almaktadır. Oysa 15. maddeyle yapılan değişiklik, yalnızca idarî para cezalarının miktarlarının yeniden belirlenmesiyle sınırlı değildir. Çalışma konumuzu da oluşturulan suça dair herhangi bir açıklama olmadığı gibi söz konusu madde gerekçesi, bu suçun ihdasından bîhaber biçimde kaleme alınmıştır. Fakat aynı hak sahibi olmayanın devre tatil satışı yapmasını yasaklayan değişikliğe dair 8. maddenin gerekçesinde bu yasağın amacı “...Bununla birlikte, paravan şirketler kurularak tüketicilerin mağdur edilmesinin engellenmesi amacıyla devre tatile konu mal üzerinde aynı hak sahibi olmayanların devre mülk veya devre tatil satışı yapması yasaklanmaktadır.” ifadeleriyle izah edilmiştir.

Esasen devre tatil hizmeti verenin, herhangi biri olması ne ahlâk kurallarıyla ne de hayatın olağan akışıyla ters düşmektedir. Ancak tüketicinin korunması ve sektörün korunması amacıyla aynı hak sahibi olmayan kimsenin devre tatil satışı yasaklanmış ve bu yasağın ihlâli de ceza müeyyidesine bağlanmıştır. Bu suç tipi

⁹ Devre tatil konusu bir taşınmaz olabileceği gibi bir taşınır, örneğin bir yat da olabilir Bkz. Nori Gerardo, “Regulating Vacation Timesharing: A More Effective Approach,” *UCLA Law Review* 29, no. 4 (1982): 907; Nitekim Alman hukukunda, BGB § 481/3 hükmünde konaklamak üzere tasarlanan taşınır eşyanın da bu kapsamda olduğu açıkça düzenlenmiştir.

ile korunan hukukî değer, satıcı sağlayıcıya göre zayıf konumdaki tüketicinin birikimlerinin güvence altına alınması yani mülkiyet hakkının korunmasıdır.

B. Yasak Normu ve Ceza Normu

Aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının, tüketiciye devre tatil satması suçunun unsurları bakımından TKHK m. 77/4-b-1'in son cümlesinde, suç fiili olarak TKHK m. 50/2'ye aykırı biçimde devre tatile konu mal üzerinde aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapılmasından söz edilmektedir. Kanaatimizce suç tipinin, TKHK m. 50/2'ye yapmış olduğu atıf, bir eksik ceza normu oluşturmaz. Zira eksik ceza normu, davranış kuralının bir hükümde ve cezanın başka bir hükümde düzenlenip¹⁰ de iki norm arasında eksik kalan bağlantının yorumcu tarafından tesis edilmesini gerektirir.¹¹ Bahsi geçen hükümde ise suçun hem unsurları hem de müeyyidesi yer almaktadır. Burada TKHK m. 50/2 hükmüne yapılan atıf, *“tatile konu mal üzerinde aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapılması”* fiilinin içerdiği normatif unsurların yorumunda kullanılacak, tüketici hukukuna dair kuralın yerinin gösterilmesinden ibarettir.¹² Gerçekten suçun normatif unsuru çoğu zaman, ceza hukuku dışındaki hukuk disiplinlerine ait bilginin kullanılmasını gerektirir. Ancak belirtmek gerekir ki suçun unsurları içerisinde bir normatif unsur yer alması, o suçun eksik ceza normu olarak nitelendirilmesi anlamına gelmez.

TKHK m. 77/4-b-1'in son cümlesi ve 50/2 hükümleri arasındaki ilişki bakımından, TKHK m. 50/2 ile sözleşme özgürlüğüne bir sınır getirildiği ve TKHK m. 77/4-b-1'in son cümlesi ile de söz konusu sınırın ihlâlinin ayrıca ceza müeyyidesine bağlandığı görülmektedir. Bu açıdan fiilin hukuka aykırılığının, tipiklikten önce var olması gerekliliğine uygun ve kanun yapma tekniği açısından yerinde bir düzenlemedir. Ceza hukuku ancak diğer hukuk kurallarıyla

¹⁰ Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 138.

¹¹ Zeki Hafızoğulları, *Ceza Normu: Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni* (Ankara: US-A Yayıncılık, 1996), 280.

¹² Farklı suç tiplerine ilişkin benzer bir değerlendirme için bkz. Özgür Küçüktaşdemir, *Ekonomik Suçlar Bağlamında Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Suçlar ve Cezalar* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 147vd.

önlenemeyen ihlallerde başvurulabilecek, yardımcı nitelikte bir hukukî enstrümandır.¹³ Öyleyse bir fiilin hukuka aykırılığı, o fiili cezalandırma kararından önce diğer hukuk disiplinleri bağlamında oluşmalı ve diğer müeyyidelerin yetersizliğine bağlı olarak ceza müeyyidesi konulmalıdır. Belirtildiği üzere aynî hak sahibi olmayan kimsenin devre tatil satması, ortada kanunî bir yasak olmadıkça sözleşme özgürlüğü kapsamındadır. Dolayısıyla bu fiilin ceza hukukuna konu edilebilmesi için öncelikle ceza kanunundan başka bir norm tarafından hukuka aykırı hâle getirilmelidir. TKHK m. 50/2 bu işlevi üstlenmektedir.

C. Meşru Bir Cezalandırmanın Gereklerine Uygunluk

Orantılılık ve cezaya layık olma bakımından da yasak ve cezalandırma arasında ayırım yapılması gerekir. Aynî hak sahibi olmayan kimsenin tüketiciye devre tatil satmasının yasaklanması, tüketici hukukuna bir ait problemdir. Burada girişimcinin sözleşme ve çalışma hürriyeti ile tüketicinin korunması arasında bir denge gözetmek ve neticede yasaklamak veya serbesti sunmak tüketici hukukuna ve ekonomi bilimine ait bir sorun olup bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Diğer taraftan bu yasağın ihlâlinin ceza müeyyidesine bağlanmasının meşruiyeti inceleme gerektirmektedir. Bir fiilin cezalandırıp cezalandırılmaması kararı, ihlâlin içeriğinin kötülüğü ve ihlâlin önlenmesi için ceza hukukuna başvurma zorunluluğunun bulunması bağlamında değerlendirilmelidir.

1. Zarar Prensibi Yönünden

Bir norm ihlâlinin önlenmesinde cezadan başka müeyyideler yetersiz kalabilir. Ancak bu norm ihlâlin muhakkak cezalandırılmasını gerektirmeyebilir. Müeyyidelerin en ağırı olarak kabul edilen cezaya başvurulmasıyla elde edilecek norma itaat durumu ile cezanın yıkıcı etkisi arasında bir fayda dengesi gözetilmelidir.

¹³ Kayıhan İçel ve Süheyl Donay, *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku Genel Kısım* (İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 2006), 17vd.

Ceza hukuku suçla mücadelede kılıç ve hukukî değerlerin korunmasında kalkan olarak fonksiyon gösterir.¹⁴ Kötülük teşkil eden bir fiil olarak suça karşı devletin ceza hukukuna 'kılıç' olarak başvurulması kaçınılmazdır. Öte yandan kimi fiiller ise tabiatlarındaki kötülükten değil, sosyal düzende meydana getirdikleri sonuçların önlenmesi ihtiyacı nedeniyle cezalandırılmalı, ceza hukuku bu olumsuz sonuçların önlenmesi için 'kalkan' olarak kullanılmalıdır. Bir ihlâli cezalandırırken ceza hukukunun kılıç ve kalkan etkileri birlikte tezahür etse de her bir suç tipi bakımından bu etkilerin ağırlığı değişkenlik gösterebilir. Aynî hak sahibi olmayan bir kimsenin devre tatil satışı yapmasında fiilin kendisi esasen ahlâkî anlamda kötülük teşkil etmemektedir. Bu itibarla, inceleme konusu suç bakımından ceza hukukunun kılıç etkisinin ağır basmadığı rahatlıkla söylenebilir. Bu fiilin cezalandırılması bakımından önem arz eden, ceza hukukunun kalkan etkisidir.

Modern anayasacılık düşüncesi, ceza hukukunun kalkan etkisiyle muhafaza edilecek değerlerin tespitinde -normun uygulanmasında toplumdaki her bireyin menfaati olduğunu varsaymak yerine- ihlâl edilen hukuk kuralının korunmasındaki kimseye verilen zararı esas almaktadır. Buna göre ihlâl neticesinde hak sahibine verilen zarar, bu zararın önlenmesiyle umulan fayda ile cezalandırmanın fail ve toplum üzerindeki etkisi arasındaki denge, cezaya layık olma açısından belirleyici olmalıdır. Bu prensip zarar prensibi (*harm principle*) olarak adlandırılmaktadır. Zarar prensibinin merkezini, ceza hukukunun başkalarının haklarına zarar verecek eylemleri engellemesi fikri oluşturmaktadır. Ancak kolektif menfaatlerin korunması fikri ve buna bağlı olarak ekonomik düzen gibi toplumun genelinin çıkarını koruyucu ceza normlarının da bu prensibin gereklerini sağladığı fikri (*harm to collective interests*) doktrinde ileri sürülmektedir.¹⁵

İnceleme konusu suç kapsamında cezalandırılan fiillerin önlenmesi devre tatil sektörünün korunması için önemlidir. Aynî hak sahibi olmayan satıcı veya

¹⁴ Faustino García de la Torre García, "Criminal Law and Constitution," iç. *Göttingen Handbook on Latin American Public Law and Criminal Justice*, ed. Kai Ambos ve José Martínez (Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2023), par. 34.

¹⁵ Tatjana Hörnle, "Theories of Criminalization," iç. *The Oxford Handbook of Criminal Law*, ed. Markus D. Dubber ve Tatjana Hörnle (Oxford: Oxford University Press, 2015), 695vd.

sağlayıcıların bir tatil yerini kiralayıp daha sonra burada tatil hizmeti sunması, uzun vadede tekrar eden bir tatil hizmeti almak amacıyla kendileri için önemli bir meblağı buraya yatıracak tüketicilere zarar verebilecek niteliktedir. Zira aynî hak sahibinin gerçekte bir şahsî hakkının olup olmadığı, böyle bir hak varsa bile hakkın kapsamı ve gelecekteki durum tüketicinin tatil yatırımını tehlikeye atmaktadır. Örneğin bu suç tipinin ihdasından önce yargı kararlarına yansıyan bir olayda tüketici parasını ödediği tatilinden faydalanmak için tatil yerine gittiğinde tatili aldığı şirketin, tatil yerini işleten şirket ile anlaşma sağlayamadığını öğrenmiş; mesele somut olaydaki diğer hususların dolandırıcılık suçuna vücut verip vermediği bağlamında yargıya taşınmıştır.¹⁶

Burada tehlikede olan yalnızca belirli bir tüketici değil, tüm bir sektördür. Zira tüketici, devre tatil için yapacağı ve kendisi için önemli boyutlarda olan harcamaları ancak güven ortamında gerçekleştirir. Sektöre olan güvenini önemli ölçüde azaltacak olgular engellenmezse, devre tatile talep ciddi ölçüde

¹⁶ “Katılanın, olay tarihinde Altinkum civarında gezmekte iken sanık ... ve temyiz kapsamı dışında bulunan diğer sanık ... ile tanıştığı, sanıkların kendilerini ...isimli şirketin yetkilisi olarak tanıttıktan sonra "G... Beach" villalarında devre tatil sattıklarını belirttikleri, katılanın yapılan tanıtımdan etkilenerek devre tatil satın almayı kabul ettiği, sanıkların esasında katılanın cayma hakkını kullanmasını engellemek amacıyla sözleşmenin geçmiş tarihli yapılması halinde 7.000 TL olan bedelin 6.000 TL'ye düşürüleceğini beyan etmeleri üzerine aralarında 15/07/2010 tarihli "G... Beach Tatil Sözleşmesi" imzaladıkları, bunun üzerine katılanın 10 adet 400, 10 adet de 200 TL karşılığı senetlerin bedellerini sanıklar ...ile ...'in banka hesaplarına gönderdiği, karşılığında imzaladığı senetleri posta yoluyla geri aldığı, daha sonra devre tatil hakkını kullanmak amacıyla Didim'e geldiğinde villa girişinde bulunan güvenlik görevlilerinin kendisini içeriye almadıkları, bunun üzerine katılanın ...firması yetkilisi olan sanık ...'i aradığı, katılana telefonda G... Beach Villaları ile anlaşamadıklarını, bu nedenle sözleşmeyi feshettiklerini, ödediği parayı da kime ödediyse ondan istemesi gerektiğini söylediği, dolandırıldığını anlayan katılanın sanıklar hakkında şikayette bulunduğu, bu surette sanıkların iştirak halinde dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia olunan somut olayda, suça konu katılan ve sanıklar aralarında imzalanan "G... Beach Tatil Sözleşmesi" incelendiğinde, imzalayanların katılan ve "...İnş. Taah. Turz. Taşımacılık Tic. Ltd. Şti." isimli şirket adına sanık ...'in imzalamış olmaları neticesinde, sübutu halinde sanıkların eyleminin TCK'nın 158/1-h maddesinde düzenlenen tacir veya şirket yöneticisi veyahut yetkilisinin ticari faaliyetleri dahilinde nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin toplanıp, takdirinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması," Yar. 15. CD, E.2021/1581, K.2021/3179, 18.03.2021.

etkilenebilir. İnceleme konusu suç tipi, kanun koyucunun sektöre olan güven için tehlikeli gördüğü işlemleri cezalandırmak suretiyle toplumun genelini ilgilendiren ortak bir menfaati güvence altına alınmaktadır.

2. Son Çare Prensibi Yönünden

Cezalandırmanın son çare (*ultima ratio*) olması, suç siyasetini ilgilendirir ve ceza normunun meşruluğu ile ilişkilidir. Bu bağlamda son çare prensibi, somut bir anayasal kriter olmasa da anayasanın ruhundan ileri gelen ve cezalandırmanın meşruluğunu ortaya koyan bir ölçüttür.¹⁷

Günümüzde suçlar, öldürme ve yaralama gibi kötülüğü ahlâk kuralları içerisinde tartışmasız hususlarla sınırlı kalmamış; toplum düzenini korumaya dönük birtakım fiilleri de kapsayacak biçimde genişlemiştir. Ekonomik düzenin ceza normlarıyla sağlanması eğilimi de bu noktada dikkate değerdir. Ancak belirtmek gerekir ki kimi olumsuz durumları önlemek amacıyla ekonomi çok sıkı bir şekilde kontrol altına alındığında, iktisadî hayattaki hareket özgürlüğü tehlikeye girebilir.¹⁸ Bu itibarla, salt ekonomik bir eylemin ceza hukuku yoluyla sınırlandırılmasına tedbirli bir biçimde yaklaşmak gerekir. İnceleme konusu suç bu bakımından değerlendirildiğinde, özellikle tahsilat sonrasında ortadan kaybolan, muhatap bulunmayan veya borca batık hâle gelen şirketlerden veya gerçek kişilerden tüketicinin neredeyse hayat boyu yaptığı birikime isabet eden tutarların tazmini veya geri alınmasının pek mümkün görünmediğine dikkat çekilmelidir. Söz konusu sorunların mevcut diğer suç tipleri kapsamında çözüme kavuşturulabilmesi de her zaman mümkün değildir. İnceleme konusu suçun ihdasından önceki dönemde dolandırıcılık suçuna dair düzenlemelere başvuru kimi kararlar söz konusu ise de somut olayın niteliklerinin buna imkân vermediği örnekler de bulunmaktadır. Örneğin, başlangıçta gerçek bir şahsî hakka sahip olarak hareket eden bir satıcı veya sağlayıcının daha sonra şahsî hakkın sona ermesi veya şahsî hakkın muhatabının yükümlülüklerini yerine getirmemesi

¹⁷ Klaus Ferdinand Gärditz, "Demokratizität des Strafrechts und Ultima Ratio-Grundsatz," *JuristenZeitung* 71, no. 13 (2016): 644.

¹⁸ Urs Kindhäuser, "Straf-Recht und ultima-ratio-Prinzip," *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* 129, no. 2 (2017): 384vd.

dolayısıyla tüketiciyi mağdur etmesi durumunda hileden veya dolandırıcılıktan söz etme olanağı bulunmayacaktır.¹⁹

Netice itibariyle; aynî hakka sahip olmadığı hâlde devre tatil satan kimselerin tüketicilerle yaptıkları sözleşmelerin geçersiz sayılması yahut tüketiciye tazminat veya istirdat hakkı tanınması, yasakla sağlanmak istenen amaç bakımından yetersizdir. Gerek mevcut diğer suç tipleri gerekse ceza hukuku dışındaki diğer tedbirler, tüketiciye gerekli korumayı sağlayamamaktadır. Bu nedenle de söz konusu fiilin ceza müeyyidesine bağlanması cezanın son çare olmasının gereklerine uygundur.

II. SUÇUN UNSURLARI

Türk hukukunda suçun ne şekilde ele alınacağı yani suçun yapısı ve unsurları tartışmalıdır.²⁰ Biz doktrindeki görüşlere ilgili başlıklarda yer verecek olmakla birlikte bu aşamada tipikliğin maddî ve manevî unsurlardan oluştuğunu ve tipikliğin, hukuka aykırılık ile birlikte suça vücut verdiği görüşüne katıldığımızı,

¹⁹ “Sanıklardan M.. E..’un merkezi Karabük’te bulunan A.. Tur. İnş. AŞ’nin yönetim kurulu başkanı olduğu ve G.. S..Oteline ait 2 blok ile birlikte yapılan ve sanık Mehmet tarafından blok olarak adlandırılan 3. bloğun S.. Otelin işletmesinde bulunduğu söz konusu yerin RCI sistemine tabi olarak 9 yıl süreyle devre tatil şeklinde satılması hususunda Ankara’da faaliyet gösteren sanık Ş.. U..’nun sahibi olduğu TSM gayrimenkul ve devre satış organizasyonuna yetki verdikleri ve sanık Şener’e ait firmanın Otelin Alanya’da bulunan G.. S.. Otel bünyesinde yer aldığı hususunda fuar tanıtıma denk gelen katılanın daha sonra Ş.. U..’na ait firmaca aranarak devre tatili satın almaları hususunda ikna edildiği ve A.. AŞ ile katılan arasında 2019 yılına kadar geçerli olmak üzere 18/01/2010 tarihinde G..S.. O.. Uluslararası Devre Tatil Sözleşmesi başlıklı sözleşme imzaladıkları, sözleşmeye göre kendisine vaad edilen tarih olan 31/07/2010 ile 01/08/2010 tarihleri arasındaki dönem içerisindeki otelden istifade etmek için giden katılanın C blok olarak adlandırılan otele gittiğinde Otel’in G..S.. otel bünyesinde bulunmadığı, G.. S.. otel ile arasında tel örgü bulunduğunu ve P.. Otel ismi ile faaliyet gösterdiği, G.. S..otel yetkililerince bu otelle irtibatlarının olmadığını kendisine söylediği ve ailece G..S.. Otel’in yemek ve diğer sosyal imkanlarından yararlandırılmadıkları ancak yakında bulunan T.. O..ait O.. Otel’den yemek imkanı sağlandığı, bu şekilde katılanı kandırarak menfaat temin ettikleri iddia edilen olayda,” Yar. 15. CD, E.2012/15170, K.2014/1771, 03.02.2014.

²⁰ Nurullah Kunter, *Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1954), 2–5.

kusurluluğu ise bu suçla bağı olarak failin kınanabilirliği anlamında ele aldığımızı belirtmekle yetineceğiz.

A. Tipiklik

Kanunilik prensibi gereği neyin suç olduğu kanunda tanımlanmış olmalıdır. Suçun kanunî unsurları veya tipikliği, başka bir ifadeyle “suç kalıbı”²¹, suç sayılan fiilin soyut tanımıdır.²² Doktrinde tipikliğin yalnız maddî unsurlardan oluştuğu yani manevî unsurları bulunmadığı, bunların ancak kusurluluk çatısı altında değerlendirilebileceği savunulmaktadır.²³ Bizim de katıldığımız görüşe göre ise kast ve taksir suçun tipiklik alanında yer bulmakla beraber tipikliğin saik ve amaç olmak üzere başkaca manevî unsurları da bulunmaktadır.²⁴ Öte yandan Türk Ceza Kanunu²⁵ (TCK)’nın kast ve taksire kusur alanında ikinci bir fonksiyon daha yüklediğini de kabul etmek gerekir²⁶. Ancak tipiklik bahsinde kast ve taksirden anlaşılması gereken suçun tipik tarifi içerisinde saik ve amaç gibi bir manevî unsurdur.

Tipiklik içerisindeki unsurlara dair hususlar, suç tipinde suçun temel hâlinin yanı sıra nitelikli hâl olarak da düzenlenmiş bulunabilir. Bu itibarla suç tipinde hem maddî hem de manevî unsura dair meseleler nitelikli hâl teşkil edebilir. Örneğin, kasten öldürme suçunun *kadına karşı* işlenmesi (TCK m. 82/1-f) suçun maddî unsuruna *canavarca hisle işlenmesi* (TCK m. 82/1-b) manevî unsuruna ilişkin birer nitelikli hâldir.²⁷

²¹ Turan Tûfan Yüce, *Ceza Hukuku Dersleri Cilt 1* (Manisa: Şafak Basım ve Yayınevi, 1982), 237.

²² Murat Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 266.

²³ Ayhan Önder, *Ceza Hukuku Dersleri* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992), 189vd.

²⁴ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 276vd.; İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 301.

²⁵ 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (RG. 12.10.2004, S. 25611).

²⁶ Koray Doğan, “Kast, Taksir ve Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar,” *Ceza Hukuku Dergisi* 9, no. 26 (2014): 26; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 192; Dülger, *Genel Hükümler*, 85vd., 309, 310, 316.

²⁷ Ömer Şişek, *Suçun Nitelikli Halleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 91, 96.

1. Maddî Unsurlar

Doktrinde bir görüşe göre suçun maddî unsuru; hareket, netice ve illiyet bağından oluşan fiilden ibarettir.²⁸ Günümüzde bu unsurlara fail, mağdur ve suçun maddî konusunun da eklenmesi fikri²⁹ hâkim görüş hâline gelmiştir.

a. Fiil

TKHK m. 77/4-b-1'in son cümlesi, 'devre tatil satışı' yapan kimsenin cezalandırılacağını öngörmektedir. Burada fiil bir normatif unsurla tanımlanmıştır ve bu çerçevede devre tatil satışından ne anlaşılması gerektiği incelenmelidir. 'Devre tatil satışı' kavramının ortaya konulmasındaki temel zorluk devre tatil sözleşmelerinin düzenlenişinden ileri gelmektedir. Bu itibarla devre tatil satışının ne anlama geldiğini ortaya koymak için öncelikle 'devre tatil sözleşmesi' kavramı üzerinde durulmalıdır.

²⁸ Kunter, *Suçun Maddî Unsurları Nazariyesi*, 10. Benzer görüş için *krş.* Kayıhan İçel vd., *İçel Suç Teorisi 2. Kitap* (İstanbul: TÜRDAV Basım Yayım Sanayi Ticaret A.Ş., 1999), 18vd.; Doktrinde Ersoy, suçun maddî unsurlarını; hareket, netice ve illiyet bağından ibaret görmekte birlikte suçun mağduru ve maddî konusunu, suç kavramına dair genel açıklamalar başlığı altında suçun unsurlarının dışında ele almaktadır. Yüksel Ersoy, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: İmaj Yayıncılık, 2002), 67–76; Demirbaş, ön şart ve unsur ayrımı yapmakta unsurlardan önce gelen ön şartların fail tarafından bilinmesinin yeterli olduğu, suçun maddî unsuru olan fiilin ise hem bilinmesi hem de istenilmesi gerektiğini, bunlar dışında mantık yönünden bir farklılık bulunmadığını savunmaktadır. Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 226.; Önder, tipikliğin tamamen objektif unsurlardan oluştuğunu ve literatürde ön şart olarak zikredilen meselelerin de tipikliğe dâhil olduğunu kabul etmektedir. Önder, *Ceza Hukuku Dersleri*, 190–92; Benzer bir görüşe göre de ön şartlar denilen hususlar maddî unsura dahil olmakla birlikte suçun manevî unsuru fiil bakımından değerlendirildiğinde kusurluluk, fâil bakımından değerlendirildiğinde ise kınanabilirlik yargısı anlamında 'kusur' olarak nitelendirilecektir. *krş.* Nur Centel, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş* (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2023), 240, 361vd.

²⁹ Özgenç, *Genel Hükümler*, 182–229; Dülger, *Genel Hükümler*, 272.

i. *Devre Tatil Sözleşmesi*

“Devre tatil sözleşmesi” ifadesi TKHK’da yer almakla beraber devre tatil sözleşmesinin hükümlerine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanunda yalnızca tüketicilik unsuru bulunması hâlinde uygulanacak tüketiciyi koruyucu düzenlemelere yer verilmektedir. Başka bir ifadeyle TKHK, devre tatil sözleşmesi adıyla bir sözleşme türü ihdas etmemektedir.³⁰ Nitekim ister tüketici işlemi olsun ister tüketicilik unsuru bulunmaksızın sözleşme akdedilsin sözleşmenin hükümleri genel kurallara tâbidir. Örneğin bir tüketicinin ailesiyle birlikte her sene birkaç gün tatil yapmak için devre tatil sözleşmesi yapmasıyla bir şirketin kendi çalışanlarının motivasyonu yükseltmek için personelini yararlandırmak için devre tatil sözleşmesi yapması arasında imzalanan sözleşmenin hüküm ve niteliği bakımından bir fark bulunmamaktadır. Şu kadar ki bunlardan birincisinde tüketici hukukunun sağladığı korumadan yararlanma imkânı bulunmaktayken ikincisi tüketici işlemi değildir.

Devre tatil sözleşmesi temelde isimsiz (atipik)³¹ bir sözleşmedir.³² Doktrinde hâkim görüşe göre devre tatil sözleşmesi, atipik sözleşmeler içerisinde karma sözleşme niteliği taşır.³³ *Baş Süzel* ise aksi kanaattedir. Yazara göre devre tatil sözleşmesi, kanunda tanımlanmayan unsurları da ihtiva eder ve bu bakımdan karma nitelik değil, söz konusu unsurların benzedikleri sözleşme tiplerine ilişkin kuralların kıyasen uygulanmasını gerektiren *sui generis* nitelik taşır.³⁴

³⁰ Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 31.

³¹ Kanunda hiç veya yeterli biçimde düzenlenmemiş bulunan sözleşme türleri “isimsiz sözleşmeler” olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Feyzanur Soylu, *İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 23vd. İsimsiz (atipik) sözleşmeler muhtevalarına ve buna bağlı olarak uygulanacak kurallara göre doktrinde birleşik (tiplerin birleşmesi), karma (tiplerin karışması) ve *sui generis* (tipte yer almayan) olmak üzere üç grupta incelenmektedir. Bkz. Osman Gökhan Antalya, *Marmara Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: V/1,1*, ed. Gökhan Antalya (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), par. 396–398.

³² Yağcıoğlu, “Periyodik Süreli Tatil Sözleşmeleri,” 214; Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 31.

³³ Yağcıoğlu, “Periyodik Süreli Tatil Sözleşmeleri,” 214.

³⁴ Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 29–31.

Doktrinde *Yağcıoğlu*, devre tatil sözleşmesinin unsurlarını; en az bir gecelik konaklamanın söz konusu olması, konaklamanın bir yıldan uzun süre için önceden belirli veya belirlenebilecek sürelerde gerçekleştirilmesi ve konaklamaya elverişli taşınmaz veya taşınırın kullanım hakkının devredilmesi yahut bu devrin taahhüt edilmesi olarak ifade etmektedir.³⁵ Kanaatimizce burada devre tatil amacıyla yapılan sözleşmenin unsurları değil, bu sözleşmenin tüketici hukukunun kapsamında kalması için taşınması gereken nitelikler söz konusudur. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, devre tatil alan tüketiciyi korumak istemektedir.³⁶ Korumanın kapsamını çizmek için bu sözleşmenin koruma kapsamında kalacak kısmını belirlemek gerekir ki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, bu sınırı *"bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkânı veren sözleşmeler"* olarak çizmiştir. Kanun koyucu korumanın kapsamında kalan sözleşmelerden bahsederken her seferinde *"bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkânı veren sözleşmeler"* ifadesini tekrarlamak yerine, bu ifadeye karşılık gelmek üzere *"devre tatil sözleşmeleri"* ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Ancak bu tercih devre tatil hizmetini konu alan sözleşmelere bir isim kazandırmak yahut bu sözleşmeyi bir tip olarak düzenleme amacından çok uzaktır. Zira tüketicinin korunmasına ilişkin tedbirler dışında sözleşmeye uygulanacak ne bir hüküm bulunmaktadır ne de aynı sözleşmenin tüketici işlemi dışında yapılmasına dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmiştir. Dolayısıyla isimsiz bir sözleşme söz konusudur.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda 'devre tatil sözleşmesi' terimini dar ve geniş anlamıyla iki farklı şekilde anlamlandırmanın mümkün olduğu sonucuna varılabilir. Bunlardan ilki ister tüketici işlemi olsun veya olmasın belirli periyotlarla konaklama hizmeti verilmesini konu alan sözleşmeleri genel olarak ifade eden, geniş anlamda devre tatil sözleşmesidir. İkincisi ise tüketici hukuku kapsamında kalan ve TKHK'da yer alan koşulları taşıyan yani *"bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkânı veren"* dar anlamda devre tatil sözleşmesidir.

³⁵ Yağcıoğlu, "Periyodik Süreli Tatil Sözleşmeleri," 205–9.

³⁶ Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 30.

Aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının tüketiciye devre tatil satması suçunda bahsedilen devre tatil, dar anlamda devre tatil sözleşmesidir. Zira söz konusu suç TKHK'da düzenlenmekte olup bu Kanunda devre tatil sözleşmesinden, dar anlamda devre tatil sözleşmesinin anlaşılacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

ii. *Devre Tatil Satışı*

TKHK m. 50 hükmünde bahsedilen devre tatil satışının, 11.01.2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu³⁷ (TBK)'nin "*Özel Borç İlişkileri*" başlıklı ikinci kısmının "*Satış Sözleşmesi*" başlıklı birinci bölümü anlamında bir satış sözleşmesi olduğunu söylemek mümkün değildir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 50. maddesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kanun koyucu burada devre tatil satışından bahsederken esas olarak bir ücret karşısında devre tatil hizmeti verilmesinin ifade ettiği ancak bu hizmeti alanların devre tatil sözleşmelerini devretmelerinin de devre tatil satışı kavramına dâhil edildiği görülmektedir.

Devre tatilin birinci elden satışı, tatil hizmeti veren ile tatil alan arasında kurulan devre tatil sözleşmesidir. Devre tatilin ikinci el olarak satışı ise devre tatil sözleşmesinin devri şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Devre tatilin birinci elden satışında hizmet verenin, belirlenen ve tekrar eden dönemlerde tatil yapılacak yerde konaklama ve sözleşmenin içeriğine göre çeşitli hizmetlerden yararlanma imkânı sunma borcu altına girdiği; tatil alanın ise bu hizmetler karşılığında ücret ve sözleşmenin içeriğine göre aidat ödemekle yükümlü olduğu bir sözleşme kurulur.³⁸ Devre tatil hizmeti, hizmet alanın daha az bir ücret karşılığında daha uzun süre tatil imkânı bulmak için tercih ettiği bir hizmettir. Ancak hizmet alan kimsenin plan ve beklentileri veya olanakları zaman içerisinde değişebilir ve artık devre tatilin bir parçası olmak istemeyebilir. Devre tatil hizmeti uzun süreli tatil olanağı sağladığından genelde kişilerin ciddi meblağdaki birikimlerini yatırmaları söz konusudur. Artık tatil hizmeti almayı sonlandıracak kişinin en azından hizmet almayacağı dönemlere dair parasını elde

³⁷ 11.01.2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG. 04.02.2011, S. 27836).

³⁸ Bu sözleşmede tarafların borçları hakkında detaylı bilgi için bkz. Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 36–50.

etmek istemesi normaldir. Bunun için hizmet alan ve hizmet veren anlaşabilirler ve devre tatil hizmetinin kalan kısmı hizmet verene iade edilebilir. Hizmet veren, devre tatili daha yüksek bedellerle başka bir alıcıya satabileceği inancındaysa böyle bir talebi kabul etmeye daha istekli olacaktır. Ancak özellikle hizmet verenin buna yaklaşmaması hâlinde hizmet alan, devre tatili devredebileceği üçüncü bir kişi bulmak durumundadır. Hizmet alanın tatilini bir bedel karşılığında üçüncü kişiye devretmesi sözleşmenin devrinden başka bir işlem olmayıp genel kurallara tâbidir. Esasen bu muamele de TKHK'da yer alan devre tatilin satışı kavramının kapsamına dâhildir. Zira Kanun, tüketicinin devre tatilini satmasını veya bir tüketicinin bir başka kimsenin devre tatilini almasını satıcı veya sağlayıcının kolaylaştırdığı yeniden satış sözleşmesini düzenlerken bu devir işlemi de devre tatil satışı olarak nitelendirmiştir.

Birincil ve ikincil piyasada devre tatil satışı ancak tüketici hukuku bağlamında gerçekleştiriliyorsa aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının tüketiciye devre tatil satması suçu bakımından değer ifade eder. Aksi durumda bu satış, Kanun'un fiilde aradığı normatif niteliği karşılamaz ve suçun tipikliği gerçekleşmez.

Doktrinde tüketicilerin, ikincil piyasada diğer tüketicilerle yaptıkları işlemlerin tüketici hukuku tarafından korunmasına dair adımların gerekliliği genel olarak vurgulanmaktadır.³⁹ İnceleme konusu suç tipi ve devre tatil sözleşmelerinin ikincil piyasalarda satışı özelinde Kanun böyle bir koruma getirmemiştir. *De lege feranda* bağlamında, ikincil piyasada tüketiciler arasında yapılacak satışın aynî hak sahibi satıcı ve sağlayıcının katılımıyla bir yeniden satış sözleşmesi içerisinde yapılması zorunluluğunun getirilmesi ve satıcı ve sağlayıcının gerek tüketicilere gerekse ikincil piyasada daha sonra satmak üzere devre tatile yatırım yapan kimselere belirli standartta bir yeniden satış sözleşmesi sunma yükümlüğünün bulunması tutarlı bir adım olacaktır. Zira aynî hak sahibi olmayan kimselerin tüketiciye devre tatil satmasını ceza hukukuna başvuracak ölçüde önemli bir tehlike olarak gören kanun koyucunun; tüketicinin, devre tatil hizmeti sunan aynî hak sahibi satıcı veya sağlayıcının katılımı olmaksızın sözleşme yapmasının da önüne geçmesi beklenir.

³⁹ Metin İkişler, "Tüketici ile İşlem Yapan (Sonraki) Tüketicinin Korunmasına İlişkin Görüş ve Öneriler," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (2016): 1338.

iii. *Tipik Fiil*

Aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının, tüketiciye devre tatil satması suçunda tipik fiil, “devre tatil hizmetinin sunulmasına yönelik tüketici hukuku kapsamında olan bir sözleşme kurulması” veya “bu yöndeki bir sözleşmenin tüketici hukuku kapsamında bir hukukî işlem yoluyla üçüncü kişiye devri” şeklinde ifade edilebilir. Söz konusu fiiller alternatif olup bunlardan birinin gerçekleşmesi tipik fiilin gerçekleşmesi için gerekli ve yeterlidir. Kanaatimizce her iki fiil bakımından esas olan taahhüt işlemi olup ayrıca bir tasarruf işleminin gerçekleştirilmesi aranmaz.

İnceleme konusu suç tipindeki tipik fiil, ontolojik olarak rüşvet suçunda TCK m. 252/3 hükmündeki ‘rüşvet anlaşması yapılması’ fiiline benzemektedir. Zira suç, karşılıklı irade beyanlarının uyuşmasıyla gerçekleşmektedir.⁴⁰ Öte yandan aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının, tüketiciye devre tatil satması suçu, bir karşılaşma suçu⁴¹ değildir. Zira rüşvet suçunda rüşvet anlaşmasının hem rüşvet veren hem rüşvet alan tarafı failken burada yalnızca devre tatili satan kimse faildir ve bu nedenle suçun zorunlu olarak birden çok faille işlenmesi gerekmez.

Devre tatil sözleşmesi veya bu sözleşmenin devri dışında bir işlem gerçekleştirilmesi durumunda bu fiiller oluşmaz. Örneğin, devre tatil konusu yerin tek seferlik kiraya vermek suretiyle kullandırılması, suç teşkil etmez.

⁴⁰ “TCK'nın 252. maddesinin üçüncü fıkrası "Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur." şeklinde düzenlenmiştir. Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere rüşvet suçunun, menfaatin kamu görevlisi tarafından temin edildiği anda tamamlandığı ilke olarak kabul edilmekle birlikte, izlenen suç siyaseti gereği olarak, rüşvet suçunun kamu görevlisi ile ... sahibi arasında görevinin ifasıyla ilgili bir işin yerine getirilmesi veya getirilmemesi amacına yönelik menfaat teminini öngören bir anlaşmanın yapılması durumunda dahi rüşvet suçu tamamlanmış gibi cezaya hükmedileceği hüküm altına alınmıştır. Rüşvet anlaşmasının yapılmasıyla suç oluşup tamamlanacağından, anlaşmanın işin yapılmasından önce veya en geç yapılması anında olması gerekir.” Yar. CGK, E.2023/81, K.2023/149, 15.03.2023.

⁴¹ Faillerin iradelerinin aynı amaca farklı yönlerden ulaşmak istedikleri, örneğin birinin alıcı birinin satıcı olduğu çok failli suçlar “karşılaşma suçları” olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Dülger, *Genel Hükümler*, 750.

b. Netice ve İlliyet Bağı

Suçun tipikliğinde bir netice öngörülmemiştir. Fail ile yasak hukukî muameleye giren kimsenin bir zarara uğraması suçun tipikliğinin tamamlanması açısından gerekmez. Kanun koyucu, aynî hak sahibi olmayan kimsenin devre tatil satışı yapmasını başlı başına tehlikeli saymış ve cezalandırmıştır. Böylece bir soyut tehlike suçu ihdas etmiştir.

Suç bir sırf hareket suçu olup ayrıca bir netice aranmaz. Dolayısıyla illiyet bağından da söz edilemez.

c. Fail

Suç fiilini gerçekleştiren kimse faildir.⁴² Faili ancak belirli nitelikteki kimseler olabilen suçlar özgü suç olarak adlandırılır.⁴³ İnceleme konusu suç bir özgü suç niteliğindedir. Zira TKHK kapsamında bir devre tatil sözleşmesi satımından söz edebilmek için fail, tüketici hukuku anlamında satıcı veya sağlayıcı olmalıdır. Bu itibarla fail, TKHK m. 3/1 hükmünün ı ve i bentlerinde sırasıyla “Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi” ve “Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi” ifadeleriyle tanımlanan sağlayıcı ve satıcı sıfatlarından birine sahip olmalıdır. Ayrıca failin devre tatile konu yer üzerine aynî hakkı bulunmaması gerekir.

Simsar, acente, temsilci, kanunî temsilci gibi devre tatil satışını aynî hak sahibi kimse nam ve hesabına yapan kimseler bu suçun failin olmazlar. Öte yandan komisyoncu gibi dolaylı temsil ilişkisiyle kendi namlarına satış yapan kimseler, aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının, tüketiciye devre tatil satması suçunun failidir. Zira bu türden muamelelerde aynî hak sahibinin kendisinin katılımı bulunmamakta olup aynî hak sahibinin daha sonra muvafakat göstermesi de suçu ortadan kaldırmaz.

⁴² Dülger, *Genel Hükümler*, 418; Koca ve Üzülmez, *Genel Hükümler*, 114.

⁴³ Dülger, *Genel Hükümler*, 419.

d. Mağdur

Mağdur suçtan doğrudan etkilenen kimsedir.⁴⁴ Aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının devre tatil satışı yapmasının yasaklanması, tüketicinin tatil amaçlı yatırımının korunması ve sektörün istikrarının sağlanmasıdır. Esasen burada ekonomik düzenin korunması bakımından toplumdaki her bir bireyin menfaati söz konusudur. Ancak bu kimsenin toplumdaki diğer herkese göre, tehlikeli sayılan duruma daha yakın olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu suç bakımından mağdur, kendisine devre tatil satışı yapılan kimsedir. Devre tatil satışının TKHK kapsamında olabilmesi için mağdurun tüketici sıfatını haiz olması gerekmektedir. Bu bakımdan mağdur TKHK m. 3/1-k hükmü gereği devre tatil sözleşmesi alırken ticarî veya meslekî olmayan amaçlarla hareket etmelidir. Aksi hâlde TKHK anlamında bir devre tatil sözleşmesi satışı söz konusu olmayacağından bu Kanun uygulama alanı bulmaz ve suçun tipikliği gerçekleşmez.

e. Konu

Suç fiili, belirli bir taşınmaz veya konaklamaya müsait bir taşınırda yapılacak tatilleri konu alan bir sözleşmenin akdini veya devrini içermektedir. Suçun konusu üzerinde tatil yapılacağı konusunda sözleşmeye konu edilen taşınmaz veya taşınırdır. Failin bu tatile konu yer veya şey üzerinde aynî hak sahibi olmaması gerekmektedir. Failin bir şahsî hakka sahip olup olmamasının ise önemi bulunmamaktadır. Ancak failin bir şahsî hakkı dahi olmaması durumunda somut olaydaki fiil dikkatle irdelenmeli ve dolandırıcılık suçunun söz konusu olabileceği gözden kaçırılmamalıdır. Sözleşmeye konu edilen yerin veya tesisin gerçekte var olmaması hâlinde inceleme konusu suç oluşmaz ancak dolandırıcılık suç bakımından değerlendirme yapılması gerekir.

2. Manevî Unsurlar

Bir suçun cezalandırılabilmesi için kural, kastın varlığıdır. Ancak kanunla getirilen bir istisna mevcutsa taksirli sorumluluk söz konusu olur.⁴⁵ İnceleme

⁴⁴ Dülger, *Genel Hükümler*, 429; Koca ve Üzülmez, *Genel Hükümler*, 116.

⁴⁵ Özgenç, *Genel Hükümler*, 259.

konusu aynî hak sahibi olmayan kimsenin tüketiciye devre tatil satması suçtu ancak kasten işlenebilir. Suçun taksirli hâli düzenlenmemiştir. Örneğin, failin bir aynî hakkının var olduğu konusunda hataya düşmesi durumunda suç oluşmaz.

Hayatın olağan akışı gereği, devre tatil satışı bir bedel karşılığı gerçekleştirilmektedir. Ancak suç tipikliğinde özel olarak bir kâr elde etme amacı yer almadığına dikkat edilmelidir.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçun hukuka aykırılık unsuru, fiilin tüm hukuk düzeni bakımından bir ihlâl niteliğinde olmasını ifade eder.⁴⁶ Hukuka aykırılığın suçun unsuru olmadığı yönündeki görüşün temel çıkış noktası, hukuka aykırılığın tipik fiilin özünde var olduğudur.⁴⁷ Ancak hukuka uygunluk sebebinin varlığı hâlinde işlenen fiilin suç teşkil etmeyeceği açıktır. Bu durumu 'suçun özünü kaybetmesi' olarak nitelendirmenin ötesinde suçun bir unsurunu kaybetmesi nedeniyle oluşmadığını kabul etmekte pratik fayda olduğuna kanaatindeyiz. Bu itibarla hukuka aykırılığı bir unsur olarak kabul eden görüşün isabetli olduğuna, tipikliğin gerçekleşmesinin hukuka aykırılığa karine teşkil ettiği kanaatindeyiz.⁴⁸ Suç tipini düzenleyen TKHK m. 77/4-b-1'in son cümlesinde, suçun TKHK m. 50/2'ye aykırı olarak işlenmesinden bahsetmektedir. Bu ifadeden, TKHK m. 50/2'de bir hukuka uygunluk sebebi bulunabileceği konusunda uygulayıcının dikkatinin çekildiği anlaşılabilir. Ancak TKHK m. 50/2 hükmünün muhtevasına bakıldığında suç tipine özel bir hukuka uygunluk sebebinin söz konusu olmadığı görülür. Zira TKHK m. 50/2 hükmüne uygun bir satış durumunda zaten TKHK m. 77/4-b-1 hükmünün tipikliği karşılanmamış olacaktır.

İnceleme konusu suç tipi bakımından kimi hukuka uygunluk sebeplerinin bu bakımından uygulanması, işin doğası gereği, mümkün değildir. Örneğin, meşru savunmanın koşullarının bu suç bakımından oluşması ihtimâli yok denilebilir.

⁴⁶ Özgenç, *Genel Hükümler*, 305.

⁴⁷ Örneğin bu görüşteki yazarlardan *Ersöy*, suçun unsurlarının bir yemek tarifindeki bileşenleri, hukuka aykırılığın ise ağız tadını ifade ettiği bir metaforla hukuka aykırılığın suçun unsuru değil özünü oluşturduğunu ileri sürmektedir. *Ersöy*, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 75.

⁴⁸ Özbek, Doğan, ve Bacaksız, *Genel Hükümler*, 290; Koca ve Üzülmez, *Genel Hükümler*, 87vd., 107; Dülger, *Genel Hükümler*, 275.

Zira kişinin böyle bir satış yaparak kendine veya başkasına ait bir hakka yönelik saldırıyı bertaraf etmesi olanaklı değildir. Bu suç tipi bakımından ilgilinin rızası da geçerli olmaz. Kanun koyucu tüketiciyi korumak maksadıyla mutlak bir yasak getirmiş olup aynî hak sahibi olmayanın tüketiciye devre tatil satışı yapması noktasında irade serbestisini sınırlamıştır. Dolayısıyla, tüketici; aynî hak sahibi olmama durumunu bilse ve buna rıza gösterse dahi fiil hukuka uygun hâle gelmez.

Cebrî icra veya terekenin tasfiyesi gibi bir sebeple devre tatil hakkının paraya çevrilmesiyle görevli kimse bakımından kanunun emri ve görevin ifası hukuka uygunluk sebepleri uygulama alanı bulur. Zira bu kimse, devre tatil satışını görevinin kendisine tanıdığı yetki kapsamında ve hatta kanunun emrini yerine getirmek üzere gerçekleştirmektedir.

B. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

Suçun tipleri ceza kanunlarında bir fiilin tek bir suçla karşılık geldiği ve bunun da belirli bir cezayı gerektirdiği biçimde; 'tek fiil, tek suç, tek ceza' sistematüğinde kaleme alınır.⁴⁹ Ancak suç fiilinin icrasına başlanmakla birlikte suç fiili veya kastedilen suçla dair diğer unsurlar tamamlanamamış olabilir. Birden fazla kişi suçun işlenmesine katılabilir. İşlenen bir fiil birden fazla suç tipinin karşılanmasına yol açabilir. Hatta bu ihtimâllerden birkaçı bir arada dahi olabilir. İşte bu hâller literatürde suçun özel görünüş biçimleri başlığı altında sırasıyla teşebbüs, iştirak ve içtima bahislerinde incelenmektedir.

1. Teşebbüs

Aynî hak sahibi olmayan kimsenin tüketiciye devre tatil satması suçu teşebbüse elverişlidir. Her ne kadar bu suç neticeli bir suç olmasa da fiil parçalara bölünebilir. Örneğin, hukukî muamele kurulması için icapta bulunur fakat failin gönüllü vazgeçmesi dışında bir sebeple muamele kurulamazsa teşebbüs söz konusu olur. Ontolojik anlamda devre tatil satışına oldukça benzeyen rüşvet anlaşması fiili bakımından da rüşvet talebinin olumlu karşılanmaması veya failin

⁴⁹ Fatih Birtok, *Ceza Hukuku: Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 432.

yakalanmasını sağlamak maksadıyla anlaşma sağlanmış gibi davranılması hâlinde teşebbüsün söz konusu olacağı kabul edilmektedir.⁵⁰

2. İştirak

Suçta iştirak bakımından bu suç tipi bir özellik arz etmez. Fiil üzerinde fonksiyonel hakimiyete⁵¹ sahip, tatil konusu üzerinde aynî hakkı bulunmayan birden çok satıcı veya sağlayıcı bulunmaktaysa yani bu kimseler aynî hak sahibi olmadıkları bir taşınır veya taşınmazı konu alan devre tatili birlikte satıyorlar ise müşterek faillik; failin suç işleme kararını kuvvetlendiren, sözleşmeye aracılık etmek veya başka surette suçu kolaylaştıranlar bakımından yardım etme ve faile suç işleme kararı aldırınlar açısından azmettirme söz konusu olur. Tatil konusu üzerinde aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satan kimseyi bu satışı

⁵⁰ “İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde trafik polisi olarak görev yapan sanığın, müştekinin aracına görüşü engelleyecek şekilde yük yüklemesi nedeniyle işlediği trafik suçundan dolayı ceza yazmamak ve aracı bağlamamak karşılığında 250 TL veya bu değer karşılığı aküyü rüşvet olarak istediği, ödemek niyetinde olmayan müştekinin olayı C.Savcılığı'na bildirdiği ve suçun tespitini temin için seri numaraları alınmış 250 lirayı polisin bilgisi dahilinde buldukları petrol istasyonu yakınında verilmesini müteakip para ile yakalandığının anlaşılması karşısında, rüşvet teklifinin kabul edilmemesi ve sanığın yakalanması için yapılan anlaşmanın da serbest irade ürünü olmaması ne-deniyile rüşvet anlaşmasının oluşmadığı nazara alındığında, rüşvet almaya teşebbüs aşamasında kaldığı gözetilmeden suçun tamamlandığının kabulüyle yazılı şekilde hüküm kurulması,” Yar. 5. CD, E.2009/4776, K.2009/6859, 08.06.2009; “Kamu görevlisi olan sanığın, hakkında rüşvet aldığı yolunda yaygın söylentilerin bulunduğu, yakınana da yapmaması gereken bir işte kolaylık sağlayacağını söyleyerek yarar sağlamak istediği, olayın başlangıcından itibaren rüşvet vermek niyetinde olmayan yakınanın, sanık ile arasında geçen konuşmaları cep telefonunun hafızasına kaydettiği ve rüşvet teklifini, sanığı yakalatmak ve suçun maddi kanıtlarını ortaya çıkartmak amacıyla kabul etmiş gibi görüldüğü, bu haliyle taraflar arasında özgür iradeye dayalı bir rüşvet anlaşmasının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda sanık, rüşvet alma suçunun icra hareketlerine doğrudan doğruya başlamış, ancak elinde olmayan engel neden yüzünden tamamlayamamıştır. O halde sanığın eyleminin, rüşvet almaya kalkışma aşamasında kaldığının kabulü zorunludur.” Yar. CGK, E.2009/150, K.2010/1, 26.01.2010.

⁵¹ Fiilin üzerinde hakimiyet kuran kimse suç fiilini gerçekleştiren faildir. Ancak suç müşterek Faillik ile yani birden çok fail tarafından birlikte de işlenebilir. Bu durumda müşterek faillerin her birinin suç fiilinin tamamını gerçekleştirmesi aranmasa da fiillerinin suçun tamamlanmasına, suç planının başarıya ulaşmasına katkısının gereklilik arz edecek düzeyde olması gerekir. Bkz. “Alman Ceza Hukukunda Faillik,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 19, no. 65 (2006): 79.

yapmaya azmettiren veya bu satışın gerçekleşmesine yardım eden kişi, aynî hak sahibi olabilir ve bu durumda fiilinin niteliğine göre azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olur. Satıcı ve sağlayıcı olarak hareket etmediği hâlde böyle bir satışa fiilen katılan bir kimsenin bulunması hayatın olağan akışı ile örtüşmemekle birlikte bu kişiler de yardım eden olarak cezalandırılırlar zira yukarıda belirtildiği üzere inceleme konusu suç bir özgü suç olup failin satıcı veya sağlayıcı sıfatına sahip olması gerekir.

Aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapan bir kimseyle birlikte satış yapan aynî hak sahibi, kanaatimizce, devre tatil satışından kaynaklı tüm borçları kendisi de müteselsil olarak üstlenmek kaydıyla suç işlemiş olmaz. Hatta aynî hak sahibi olmayan kişi dahi bu durumda suç işlemiş kabul edilemez. Çünkü burada aynî hak sahipliği olmaksızın bir satış söz konusu olmamış, suçun tipikliği gerçekleşmemiştir. Ancak hukukî muamelenin muhtevasında, sahip olunandan daha fazlası varsa yani devre tatil hizmetine ilişkin borç, aynî hakkı aşılırsa suç oluşur ve müşterek faillik söz konusudur.

3. İçtima

Kanun koyucu bir fiille birden fazla suçun işlenmesi veya aynı suçun tek bir suç işleme kararı altında tekrarlanması durumlarında tek cezaya hükmedilmesini öngördüğü düzenlemeler mevcuttur (TCK m. 43, 45). Bunlar zincirleme suç, aynı nev'iden fikrî içtima ve farklı nev'iden fikrî içtima hâlleridir. Aynı suçun tek suç işleme kararı altında aynı kişiye karşı farklı zamanlarda işlenmesi hâli olan zincirleme suçta hem suç çokluğu hem de fiil çokluğu bulunmaktadır.⁵² Fikrî içtima hâllerinde ise fiil tekliği⁵³ söz konusu olup bir fiille aynı suç birden fazla kişiye karşı işleniyorsa aynı nev'iden fikrî içtima (TCK m. 43/2), bir fiille birden fazla suç işleniyorsa farklı nev'iden fikrî içtima (TCK m. 44) oluşur.

Fail, bir kerede aynı kişiye birden çok devre tatil satmış ise bu durumda tek bir suç bulunmaktadır. Ancak bu satışlar aynı suç işleme kararı altında farklı zamanlarda yapılırsa zincirleme suç söz konusu olur ve artırılmış tek bir cezaya hükmolunur. Eğer fail, aynı sözleşmede farklı kişilere devre tatil satmış ise -tek bir

⁵² Özgenç, Genel Hükümler, 678vd.

⁵³ Fiil tekliği konusunda bkz. Koca ve Üzülmez, Genel Hükümler, 546-50.

hareketle birden fazla kimseye karşı aynı suç işlenmiş olacağından- aynı nev'iden fikri içtima söz konusudur. Bu hâlde de tek bir cezaya, artırım uygulanarak hükmolunur.

Fail, aynî hak sahibi olmadığı bir yer veya eşyanın konusu olduğu bir devre tatili, aynî hak sahibi olduğu yönünde hile yaparak satıyorsa hem dolandırıcılık hem de aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının tüketiciye devre tatil satması suçları oluşur. Bu durumda bir fiil ile iki farklı suç işlenmiş olup söz konusu suçlar arasında farklı nev'iden fikrî içtima hükümleri uygulanarak yalnızca bunlardan en ağır cezayı gerektiren suç olan dolandırıcılık suçundan hüküm kurulur.

Aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatili satan kimse, aynî hak sahipliği bakımından hile yapmasa da bu tatilin yapılacağı taşınır veya taşınmazın nitelikleri bakımından hile yaparsa tek bir fiili ile hem aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının tüketiciye devre tatil satması suçunu hem de dolandırıcılık suçunu işlemiş olur. Bu durumda da farklı nev'iden fikrî içtima hükümleri uygulanır. Belirtilmelidir ki tatil konusunun hiç olmaması durumunda aynî hak sahibi olmayan satıcı veya sağlayıcının tüketiciye devre tatil satması suçunun maddî unsuru tamamlanmayacağından yalnızca dolandırıcılık suçu oluşur.

C. Kusurluluk

Hukuka aykırı ve tipik bir haksızlık suçu oluşturur. Ancak failin cezalandırılması için ayrıca bu fiili dolayısıyla kınanabilir olması yani kusurlu olması gerekir.⁵⁴

İnceleme konusu suç, kusurluluk açısından 'haksızlık yanılması' bağlamında özellik arz etmektedir. Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz (TCK m. 4). Ancak ceza kanunu bilmemenin ötesinde haksızlık bilincine sahip olmamaya Kanun farklı bir sonuç bağlamıştır.⁵⁵ İşlediği fiilin haksızlık teşkil ettiği konusunda kaçınılmaz bir hataya düşen kimse bu hatasından yararlanır (TCK m. 30/4). Haksızlık yanılması olarak adlandırılan bu mesele doktrinde kusurluluğu kaldıran

⁵⁴ Dülger, *Genel Hükümler*, 278; Özgenç, *Genel Hükümler*, 458.

⁵⁵ Doktrinde bu husustaki görüşler üzerine değerlendirmeler için *krş.* Sulhi Dönmezer vd., *Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku* (İstanbul: DER Yayınları, 2016), 257vd.

bir sebep olarak nitelendirilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus haksızlık yanılığının fiilin yalnızca suç teşkil etmesi değil başlı başına haksızlık içeriği konusunda gerçekleşmesi gerektiğidir. İşlediği fiilin suç olmadığını zannetmekle beraber haksızlık bilincinden de yoksun olmayan kimse bu fıkra kapsamında hatasından yararlanamaz.⁵⁶ Düşülen bu hata kaçınılmaz ise kişi düştüğü hatasından yararlanır ve kusuru yok kabul edilir. Diğer taraftan hatanın kaçınılabilir olması durumunda failin kusuru ortadan kalkmaz ancak somut olayın niteliğine göre temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilir.

Aynî hak sahibi olmaksızın devre tatil satışı, 2022 yılı değişikliğine kadar suç olarak düzenlenmek şöyle dursun sözleşme özgürlüğü kapsamında hukuk düzeni tarafından yasaklanmamış bir davranıştı. Dolayısıyla konuya dair mevzuatı takip etmeyen bir kimsenin kolayca hataya düşmesi muhtemeldir. Ancak tüketici hukuku kapsamında devre tatil satışı yapan satıcı veya sağlayıcının, faaliyet gösterdiği piyasaya dair hukuk kuralları hakkında bilgi sahibi olması da beklenebilir bir durumdur. Bu bağlamda somut olayın dikkatle değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

D. Yaptırım

Suç karşılığında kanunda düzenlenen yaptırım üç yıldan altı yıla kadar hapis cezasıdır. Ayrıca suç bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmişse tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.

Esasen uygulamada tüketiciden haksız kazanç sağlamaya dönük kötü örnekler bulunmasa, aynî hak sahibi olmayanın devre tatil satışı yapmasının cezalandırılmasını gerektirecek hatta en azından haklı çıkartacak bir durum söz konusu dahi değildir. Zira söz konusu satışın kendisi ne toplumsal normları ne de hukuk düzenini ihlâl etmektedir. Ancak bu satışın kötüye kullanımının yaygınlaşması, bu türden bir satışın yasaklanmasını gerektirmiştir. Kanun'un öngördüğü hapis cezasının ağırlığı dikkate alındığında kanun koyucunun aynî hak sahibi olmayan kimsenin devre tatil satışını engellemek için caydırıcı bir düzenleme ortaya koymadaki kararlığı görülmektedir. Söz konusu suç hayatın

⁵⁶ Dülger, Genel Hükümler, 689vd.

olağan akışı gereği maddî gelir elde amacıyla işlenir. Suçtan elde edilen malvarlığı değeri, kazanç müsaderesine tâbidir. Ancak caydırıcılık açısından⁵⁷ kanaatimizce hapis cezasının yanında para cezasına da hükmedilmesini öngören bir kanun değişikliği yerinde olur. Hatta fiilin ahlâk kurallarıyla başlı başına bir çelişki içerisinde olmadığı dikkate alındığında yalnızca adlî para cezasını içeren bir düzenlemenin daha adil olacağı kanaatindeyiz.

E. Muhakeme Koşulu

Aynî hak sahibi olmayanın tüketiciye devre tatil satması suçu re'sen soruşturulan bir suç olup şikâyete tâbi değildir. Dolayısıyla uzlaştırma kapsamında da değildir. Suça bağlanan yaptırım bakımından da suçun önödeme kapsamında kalmadığı görülmektedir.

III. YATIRIM AMAÇLI DEVRE TATİL ALANLARIN DURUMU

Uygulamada devre tatil bir yatırım aracı olarak da pazarlanmakta hatta 'kira garantili' devre tatil satışlarıyla devre tatil sözleşmeleri bir tür pasif gelir aracı olarak sunulmaktadır.⁵⁸ Meslekî ve ticarî amaçlarla hareket eden, devre tatili bir yatırım aracı olarak gören kimselerin kısa süreli olarak tatillerini kiraya vermelerinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Nitekim, bu kısa süreli sözleşmeler devre tatil satışı anlamına gelmez.⁵⁹ Ancak bu kimselerin mevcut tatillerini elden çıkartırken ve devre tatil satışı anlamına gelecek biçimde uzun ve tekrarlayan kiralara konu ederken (yani devre tatil sözleşmelerini kısmen veya tamamen devrederken) aynî hak sahibi olamamalarından kaynaklanan problemler ile karşılaşmaları mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, devre tatil sözleşmesinin devrinin, devre satışı kavramına dahil olduğudur. Bu itibarla, söz konusu devir tüketici hukuku içerisinde gerçekleştiriliyorsa tatilini devreden kimsenin de tatil konusu üzerinde aynî hak sahibi olması gerekir. Eğer sözleşmeyi devralan üçüncü kişi tüketici değilse

⁵⁷ Ekonomik yaptırımların ekonomik suçların işlenmesi eğilimini azaltacağı yönünde bkz. Klaus Tiedemann, *Ekonomi Ceza Hukuku*, çev. Ayşe Nuhoğlu (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), par. 434.

⁵⁸ Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 60.

⁵⁹ Baş Süzel, *Tatil Sözleşmeleri*, 61.

yalnızca Türk Borçlar Kanunu'nun 205. maddesindeki şartların varlığına bakılmalıdır. Ancak devralan tüketici ise bu defa devreden satıcı veya sağlayıcı olup olmadığı irdelenmeli ve böylece satışın tüketici işlemi olup olmadığı belirlenmelidir. Eğer devre tatilini devreden kimse satıcı veya sağlayıcı değilse yine TBK m. 205'teki şartlar ile yetinilmelidir. Öte yandan tatilini devreden kimse, meslekî veya ticarî kaygılarla hareket ediyorsa bu defa bir tüketici işlemi söz konusu olur ve aynî hak sahibi olmayanın devre tatil satışı yapma yasağı gündeme gelir.

Belirtildiği üzere bu kimselerin tüketici olmayanlara satış yapmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Öte yandan tüketiciye devre tatil satışı anlamına gelecek biçimde bir devir yapılması, aynî hak sahibi olmayanın devre tatil satışı yapması yasağına aykırı olur. Zira aracılık aynî hak sahibi hizmet veren tarafından yapılacak olsa bile satışı yapan devre tatil sözleşmesini devreden kimsedir ve genellikle bu kimse aynî hak sahibi değildir. Devre tatil sözleşmelerine yatırım yapan kimseler bakımından hukuka uygun biçimde izlenebilecek iki yol bulunmaktadır. Birinci yol, devre tatil satışı anlamına gelmeyecek biçimde kısa veya tekrar etmeyen dönemler için devre tatillerini kiraya vermek suretiyle devre tatilin süresi dolana kadar gelir elde etmektir. İkinci yol ise devre tatili, aynî hak sahibinin dolaylı temsiliyle devretmektir. Örneğin, aynî hak sahibi hizmet veren, tatili devredecek kimse ile simsarlık ve devre tatili devralacak olan tüketiciyle bir yeniden satış sözleşmesi yaparak tarafları bir araya getirip devir bedelinin belirlenmesini sağlayabilir. Ardından da belirlenen bedelle devre tatili önce tatili devredecek kimseden satın alıp (daha doğru bir terminolojiyle, mevcut devre tatil sözleşmesini ikâle⁶⁰ ile sonlandırıp) daha sonra mezkûr devre tatil için yeniden satış sözleşmesi yaptığı tüketici ile devre tatil sözleşmesi kurabilir.

IV. AYNÎ HAKKIN SONRAKİ SÜREÇTE ORTADAN KALKMASI

Devre tatil satışı tarihinde tatil konusu üzerinde aynî hak sahibi olan satıcı veya sağlayıcının devre tatili sözleşmesi akdettikten sonra tatil konusu üzerindeki aynî hakkını bir başkasına devretmesi yahut taşının terki veya taşınmaza dair

⁶⁰ Bir hukukî muameleyle ortaya çıkan hukukî durumun ortadan kaldırılmasına dair sözleşmeye ikâle adı verilmektedir. Konuya ilişkin olarak bkz. Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lüğatı* (Ankara: Başbakanlık Matbaası, 1991), 154.

hakkın terkini yoluyla hakkını sona erdirmesi mümkündür. Aynî hakkın mevcudiyeti sırasında yapılan bir devre tatil sözleşmesi, inceleme konusu suç bakımından tipikliği karşılamaz. Yargıtay eski tarihli bir kararında aynî hakkını üçüncü bir kişiye devreden kimsenin durumunu dolandırıcılık suçu bağlamında değerlendirmiştir.⁶¹ Kanaatimizce burada dolandırıcılık suçunun unsurları da gerçekleşmemiştir. Burada nitelikli bir hile söz konusu olmayıp yalnızca borca aykırılık durumu mevcuttur. Mesele özel hukuk uyuşmazlığından ibarettir.

V. SUÇ TİPİNE DAİR YARGI KARARLARI

Aynî hak sahibi olmayan kimsenin tüketiciye devre tatil satması suçuna dair kapsamlı bir içtihat taraması yapılmış olmakla beraber, konuya ilişkin yargı kararına rastlanmamıştır. Bunun sebeplerinin arasında suç tipinin henüz 2022 yılında mevzuata girmiş olmasının, bu fiilin suç teşkil ettiğinin tüketiciler tarafından bilinmemesi nedeniyle yargı birimlerinin haberdar edilmemesinin veya uyuşmazlıkların dolandırıcılık fiili kapsamında yargıya taşınmasının bulunduğunu düşünmekteyiz.

SONUÇ

Devre tatil satışının ancak aynî hak sahibi kimseler tarafından yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Ancak bu yasak yalnızca tüketici hukuku kapsamındaki satışlar bakımından geçerlidir. Bu itibarla, iki tüketicinin kendi arasında dahi satış yapması mümkündür. Öte yandan tatil konusu üzerinde aynî hak sahibi olmayıp

⁶¹ "Sanık ...'nın ... Turizm ve Ticaret A.Ş. nin yönetim kurulu başkanı, sanık ...'ın ise yönetim kurulu üyesi oldukları, adı geçen şirketin Muğla ili, Bodrum ilçesi, Türkbükü köyünde devre tatil sitesi sahibi olduğu, katılanın 30 yıl süreyle kullanmak üzere adı geçen şirket ile 2004 yılında devre tatil sözleşmesi imzaladığı ve ücretini peşin olarak ödediği, devre tatili 2009 yılına kadar düzenli olarak tatil için kullandığı ancak, sanıkların 2009 yılında bahse konu tatil sitesini üçüncü kişilere satmaları nedeniyle sonraki yıllarda haklarını kullanamadığının iddia edildiği somut olayda, katılanın bahse konu sözleşmeyi 15/10/2004 tarihinde yapmış olması ve ücretini de 01/11/2004 tarihinde ödemesi karşısında suç tarihinin menfaatin temin edildiği tarih olan 01/11/2004 tarihi olduğu, sanıklara yüklenen dolandırıcılık suçunda suç tarihinden hüküm tarihine kadar zamanaşımı süresi yönünden sanıklar lehine olan 765 sayılı TCK'nın 504/1, 102/4 ve 104/2. maddeleri gereğince 7 yıl 6 aylık kesintili zamanaşımı süresinin gerçekleştiği, bu nedenle sanıklar hakkında zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması," Yar. 15. CD, E.2018/1947, K.2019/5285, 09.05.2019.

da tüketici olarak hareket etmeyen kimselerin tüketicilere devre tatil satışı yapmaları yasaktır ve bu yasağın ihlali aynı zamanda suç teşkil etmektedir. Bu kimselerin dahi tüketici olmayanlara satış yapmaları durumunda bahsi geçen suç oluşmaz.

Söz konusu suç bir soyut tehlike suçudur. Suçun gerçekleşmesi için ayrı bir neticenin gerçekleşmesi aranmaz. Hareket parçalara bölünebildiğinden teşebbüse elverişlidir. Suç fiilinin dolandırıcılık suçu ile farklı nev'iden fikri içtima oluşturabileceğine uygulamada dikkat edilmelidir.

Aynî hak sahibi olmayan kimsenin tüketiciye devre tatil satışı yapmasını hukuka uygun kılabilecek, bu suç tipi bakımından özel bir sebep bulunmamaktadır. Ayrıca ilgilinin rızasının bu suç tipi bakımından uygulama alanı bulması mümkün görünmemektedir.

Tatil konusu üzerinde aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satan kimseyi bu satışı yapmaya azmettiren veya bu satışın gerçekleşmesine yardım eden kişinin aynî hak sahibi olması mümkündür. Ancak aynî hak sahibi olmadığı hâlde devre tatil satışı yapan bir kimseyle birlikte aynî hak sahibi de satış yaparsa ve devre tatil satışından kaynaklı tüm borçları kendisi de müteselsil olarak üstlenirse bu durumda suçun tipikliği gerçekleşmeyeceğinden ortada bir suç olmaz.

İnceleme konusu suç, haksızlık yanılığısı bağlamında kusur bakımından önem taşımaktadır. Sözleşme özgürlüğü prensibi çerçevesinde kişinin bu suçu oluşturabilecek bir sözleşmeyi akdetmekte herhangi bir haksızlık bulunmadığını düşünmesi doğaldır. Uygulamacının, önüne gelen somut olayda haksızlık yanılığısının var olabileceğini göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Suçun yaptırımı, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Suçtan elde edilen gelir, kazanç müsaderesine tâbidir. Maddî kaygıyla işlenen bu suç bakımından kanun değişikliğiyle adlî para cezasının da getirilmesi yerinde olacaktır. Hatta fiilin temelde ahlâk kurallarının önemli bir ihlâlini içermemesi dikkate alındığında yalnızca para cezasının yaptırım olarak belirlenmesinin daha adil bir düzenleme olacağı kanaatindeyiz.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek alıp almadığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar etik kurul onayının gerekip gerekmediğini belirtmemiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not specified whether financial support was received for this study

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest

Ethics Committee Approval: The author has not specified whether ethics committee approval was required.

KAYNAKLAR

- Antalya, Gökhan. *Marmara Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: V/1,1*. Editör Gökhan Antalya. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Avcı, Mehmet Özgür. “Şahsi Hak Sağlayan Ön Ödemeli Devre Tatil Sözleşmesinde Tüketicinin Sözleşmeden (Serbestçe) Dönme Hakkı.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 27, no. 1 (2021): 658–76.
- Avcı, Mustafa. “İslâm’ın Ceza Hukukuna Katkısı.” *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, no. 8 (2006): 113–48.
- Baş Süzel, Ece. *Tatil Sözleşmeleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Birtek, Fatih. *Ceza Hukuku: Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Çelebi, Funda. “Devre Tatil Sözleşmesi.” Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006.
- Centel, Nur, Hamide Zafer, ve Özlem Çakmut. *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2023.
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Doğan, Koray. “Kast, Taksir ve Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar.” *Ceza Hukuku Dergisi* 9, no. 26 (2014): 225–31.
- Dönmezer, Sulhi, Sahir Erman, Köksal Bayraktar, Serap Keskin Kızıroğlu, Hamide Zafer, Hasan Sınar, R. Murat Önok, ve R. Barış Erman. *Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku*. İstanbul: DER Yayınları, 2016.
- Dülger, Murat. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Ersoy, Yüksel. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: İmaj Yayıncılık, 2002.
- Franzen, Martin. “BGB § 481 Teilzeit-Wohnrechtvertrag.” *İçinde Münchener Kommentar zum BGB Band 4*, 9. Auflage. C.H. Beck, 2019.
- García, Faustino García de la Torre. “Criminal Law and Constitution.” In. *Göttingen Handbook on Latin American Public Law and Criminal Justice*, editör Kai Ambos ve José Martínez, 1st edition, 281–302. Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2023.
- Gärditz, Klaus Ferdinand. “Demokratizität des Strafrechts und Ultima Ratio-Grundsatz.” *JuristenZeitung* 71, no. 13 (2016): 641–50.

- Gerardo, Nori. "Regulating Vacation Timesharing: A More Effective Approach." *UCLA Law Review* 29, no. 4 (1982): 907–46.
- Gray, Paul G. "Pioneering the Concept of Time-Sharing Ownership." *St. John's Law Review* 48, no. 4 (1974): 1196–1202.
- Hafızoğulları, Zeki. *Ceza Normu: Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni*. Ankara: US-A Yayıncılık, 1996.
- Hörnle, Tatjana. "Theories of Criminalization." İçinde *The Oxford Handbook of Criminal Law*, editör Markus D. Dubber ve Tatjana Hörnle, 1st edition, 679–701. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- İçel, Kayıhan, ve Süheyl Donay. *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku Genel Kısım*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2006.
- İçel, Kayıhan, İzzet Özgenç, Adem Sözüer, Fatih S. Mahmutoğlu, ve Yener Ünver. *İçel Suç Teorisi 2. Kitap*. İstanbul: TÜRDAV Basım Yayım Sanayi Ticaret A.Ş., 1999.
- İkizler, Metin. "Tüketici ile İşlem Yapan (Sonraki) Tüketicinin Korunmasına İlişkin Görüş ve Öneriler." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (Cevdet Yavuz'a Armağan) (2016): 1333–49.
- Jauernig, Othmar, ve Cristian Berger. "§481 Teilzeit-Wohnrechtvertrag." İçinde *Bürgerliches Gesetzbuch*, 19. Auflage. München: C.H. Beck, 2023.
- Keçelioğlu, Elvan. "Alman Ceza Hukukunda Faillik." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 19, no. 65 (2006): 73–88.
- Kindhäuser, Urs. "Straf-Recht und ultima-ratio-Prinzip." *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* 129, no. 2 (2017): 382–89.
- Koca, Mahmut, ve İlhan Üzülmöz. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Küçüktaşdemir, Özgür. *Ekonomik Suçlar Bağlamında Türk Ticaret Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Cezalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Kunter, Nurullah. *Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1954.
- Önder, Ayhan. *Ceza Hukuku Dersleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, ve Pınar Bacaksız. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Şişek, Ömer. *Suçun Nitelikli Halleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Soylu, Feyzanur. *İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Tiedemann, Klaus. *Ekonomi Ceza Hukuku*. Çeviren Ayşe Nuhoglu. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Türk Hukuk Kurumu. *Türk Hukuk Lügatı*. Ankara: Başbakanlık Matbaası, 1991.
- Yağcıoğlu, Burcu. "Periyodik Süreli Tatil Sözleşmeleri." *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, no. 1 (2014): 193–250.
- Yüce, Turan Tûfan. *Ceza Hukuku Dersleri Cilt 1*. Manisa: Şafak Basım ve Yayınevi, 1982.